

Bijen hebben een economische waarde

Sinds 2000 sterven bijen massaal. Bijonderzoeker Tjeerd Blacquièr van Universiteit Wageningen maakt zich zorgen. „Onze voedselvoorziening kan daardoor in gevaar komen. De voedselproductie is voor een groot deel afhankelijk van de bestuiving van de honingbijen.“

Imkers kennen het fenomeen dat bijenvolken sterven. Gemiddeld sterft 10 procent in de winter. De afgelopen jaren lag dat percentage hoger en fluctueert dit. Blacquièr wijt de sterfte aan de varroamijt. Romee van der Zee, bijendeskundige uit Tersoal, denkt dat *Nosema ceranea*, een soort schimmel, de boosdoener is. Een andere oorzaak van de afname van de bijenvolken is de vergrijzing van de imkers. Vlak na de Tweede Wereldoorlog telde Nederland meer dan 30.000 imkers. Zestig jaar later is dat aantal gezakt naar 7.000.

Het aantal bijenvolken in Nederland is volgens Blacquièr net voldoende voor de bestuiving in de fruitteelt. In de koolzaadvelden neemt het aantal kasten af. „Door het gebruik van hybride rassen is het niet noodzakelijk om bijen in het veld te hebben”, zegt Jaap van Westeinde, onderzoeker bij Stichting Proefboerderij Noordelijke Akkerbouw.

Koolzaad en fruit

Antoon Kleverkamp, voorzitter van de coöperatieve koolzaadvereniging Colzaco, merkt niet dat koolzaadtelers moeite hebben met het vinden van bijenvolken. „Ik zou wel meer percelen willen hebben om bijenkasten te plaatsen. Hobby imkers houden in tegenstelling tot professionele imkers bijen voor de honing.” Enige jaren geleden stonden er meer bijenkasten in de koolzaadvelden. Kleverkamp ervaart dat koolzaad met bijen een hogere opbrengst geeft dan zonder bijen. „Hoeveel hoger weet ik niet, ik vind het te riskant om met percentages te strooien.” Willem Boot van Inbuzz, een professionele imkerij, beaamt dat de productie van koolzaad hoger is met bijen dan zonder bijen. „Dat hebben diverse onderzoeken aangetoond.”

In de fruitteelt wordt voor de bestuiving meer gebruik gemaakt van bijen. Dit jaar hadden fruittelers in de regio Utrecht en Enschede moeite met het vinden van bijen. Thomas Broex, fruitteler in Zuid-Limburg, heeft al enige jaren problemen met het vinden van bijenvolken. „Dit jaar heb ik voor het eerst geen bijen. In het najaar zal ik dat terugzien aan het

► Bijen zorgen volgens Antoon Kleverkamp voor een hogere koolzaadopbrengst.

product. Ik verwacht dat de kwaliteit en opbrengst minder zullen zijn dan de andere jaren met bijen in de boomgaard.”

Volgens Blacquièr wordt 70 tot 80 procent van de Nederlandse bijenvolken gebruikt in de fruitteelt. Niet alle fruittelers gebruiken bijen voor de bestuiving. Wind en andere insecten zijn ook mogelijk voor bestuiving. „Een aantal fruittelers gebruikt voor de zekerheid bijen. Het is een soort levensverzekering voor een slechte bestuiving”, legt Blacquièr uit.

Zaadteelt

In de zaadteelt zijn bijen onmisbaar voor de bestuiving. Een aantal zaadteeltbedrijven zoals Bejo zaden en Nunhems zaden heeft imkers in dienst. Andere bedrijven huren bijenvolken van imkers.

Inbuzz is een imkerij die bijenvolken verhuurd voor de bestuiving ondermeer in de zaad-, groente- en fruitteelt. Boot kent de problemen van de varroamijt maar zijn volken hebben geen last van de parasiet. „Er zijn diverse bestrijdingsmethodes en middelen die wij gebruiken. Wij zitten er bovenop. Je moet op het juiste moment het middel toedienen.” Bij effectief gebruik van bijvoorbeeld oxaalzuur of mierzuur kan volgens Blacquièr 85 tot 95 procent van de parasieten gedood worden.

Hobbyimkers hebben meer moeite om middelen te gebruiken. Bij Theo Ketelaar, hobbyimker uit Venray, stuit het gebruik van middelen hem tegen de borst. „Ik werk met een natuurproduct en dan wil ik geen middelen gebruiken.” Blacquièr merkt ook dat hobbyimkers de middelen niet op het juiste tijdstip gebruiken waardoor de effectiviteit lager is.

Ad Braat is een van de drie imkers van Nunhems zaden. Braat merkt net als Boot dat problemen de laatste jaren toenemen. „Je moet nu meer doen aan bestrijding en preventie. Om ziekten buiten te houden moet er meer geïnvesteerd worden. Binnen Nunhems doen wij er alles aan om de bijen gezond te houden want minder bijen betekent minder bestuiving en minder zaad.”

Conclusie

Het is een feit dat de afgelopen jaren het sterftecijfer hoger ligt dan de gewenste 10 procent. Alleen er is veel discussie over de oorzaak daarvan. Er worden drie oorzaken genoemd; de varroamijt, de *Nosema ceranea* en de vergrijzing van de imkers. Tot nu toe kan niet een oorzaak aangewezen worden. Blijkbaar spelen alle drie factoren een rol. Voor de bestrijding van de varroamijt zijn volgens Blacquièr adequate middelen in de handel. „De professionele imkers gebruiken deze middelen goed waardoor zij de varroamijt onder controle hebben. Bij deze groep zie je geen massale sterfte zoals bij de hobby imkers.” Volgens Ketelaar ligt de gemiddelde leeftijd van de imker rond de 65 jaar. „De interesse vanuit de jongeren is nihil. Het ziet er niet uit dat het aantal imkers stijgt de komende jaren, wij zijn ook een uitstervend ras lijkt het.”

Zonder bijen zal een groot aantal gewassen niet bestoven worden is de conclusie van Blacquièr en Van der Zee. Opbrengsten zullen met als gevolg prijsstijgingen. Boot en Braat snappen de zorgen van de onderzoekers en imkerij maar hebben niet het idee dat wij over een aantal jaren alleen nog rijst en aardappelen eten.

‘Imkers sterven uit’